

«وحدت اسلامی» ؛ مسأله استراتژیک

«وحدت اسلامی» و اتحاد بین مسلمین از جمله اصلی‌ترین و بنیادی‌ترین موضوعات در اندیشه‌ی سیاسی و فرهنگی رهبر معظم انقلاب اسلامی است. اهمیت این موضوع نزد آیت الله خامنه‌ای تا آنجاست که ایشان وحدت اسلامی را به عنوان «مسأله‌ای استراتژیک» و نه تاکتیکی معرفی نموده و همواره علما، روشنفکران، برجستگان سیاسی و آحاد امت اسلامی را به وحدت ذیل دستورات و آموزه‌های قرآن کریم و ارادت و محبت به پیامبر اسلام حضرت محمد (صلی الله علیه و آله و سلم) دعوت کرده‌اند. در اندیشه‌ی مقام معظم رهبری اتحاد مسلمانان و پرهیز آنان از اختلاف و تفرقه، زمینه‌ای مساعد برای «ایستادگی جمعی در برابر زورگویی‌های نظام سلطه» و «دفاع از منافع و حقوق ضایع‌شده‌ی جهان اسلام» به شمار می‌آید. آنچه در ادامه می‌آید گزیده‌ای از بیانات رهبر انقلاب اسلامی درباره‌ی وحدت اسلامی است که مواردی چون:

الف - معنا، اهمیت و ضرورت وحدت اسلامی

ب - خطرات و موانع پیش روی وحدت اسلامی

ج - پیشنهادات و راهکارهایی برای تحقق وحدت اسلامی

در آن مورد توجه و بازخوانی قرار گرفته است.

الف- معنا، اهمیت و ضرورت وحدت اسلامی

وحدت به معنای تمسک "جمعی" به حبل‌الله است

قرآن می‌فرماید: «واعتصموا بحبل الله جميعاً ولا تفرقوا». اعتصام به حبل‌الله برای هر مسلمان یک وظیفه است؛ اما قرآن اکتفا نمی‌کند به اینکه ما را به اعتصام به حبل‌الله امر کند، بلکه به ما می‌گوید که اعتصام به حبل‌الله را در هیئت اجتماع انجام بدهید؛ «جميعاً»؛ همه با هم اعتصام کنید. و این اجتماع و این اتحاد، یک واجب دیگر است. بنابراین، علاوه بر اینکه مسلمان باید معتصم به حبل‌الله باشد، باید این اعتصام را به همراه دیگر مسلمان‌ها و همدست با آن‌ها انجام دهد. ما این اعتصام را درست بشناسیم و آن را انجام دهیم. آیه‌ای شریفه‌ای قرآن می‌فرماید: «فمن يكفر بالطاغوت و يؤمن بالله فقد استمسك بالعروة الوثقى». این، اعتصام به حبل‌الله را برای ما معنا می‌کند. تمسک به حبل‌الله چگونه است؟ با ایمان بالله و کفر به طاغوت. امروز طاغوت اعظم در دنیا، رژیم ایالات متحده امریکا است. [۱]

اتحاد مسلمین به معنای انصراف از عقاید خاص نیست

مراد ما از وحدت اسلامی، یکی شدن عقاید و مذاهب اسلامی نیست. میدان برخورد مذاهب و عقاید اسلامی و عقاید کلامی و عقاید فقهی - هر فرقه‌ای عقاید خودش را دارد و خواهد داشت - میدان علمی است؛ میدان بحث فقهی است؛ میدان بحث کلامی است و اختلاف عقاید فقهی و کلامی می‌تواند هیچ تأثیری در میدان واقعیت زندگی و در میدان سیاست نداشته باشد. مراد ما از وحدت دنیای اسلام، عدم تنازع است: «ولاتنازعوا فتفشلوا». تنازع نباشد، اختلاف نباشد. [۲]

اتحاد مسلمین، به معنای انصراف مسلمین و فریق‌گوناگون از عقاید خاص کلامی و فقهی خودشان نیست؛ بلکه اتحاد مسلمین به دو معنای دیگر است که هر دوی آن باید تأمین بشود: اول این که فریق‌گوناگون اسلامی (فریق سنی و فریق شیعه) - که هر کدام فریق مختلف کلامی و فقهی دارند - حقیقتاً در مقابله

با دشمنان اسلام، همدلی و همدستی و همکاری و همفکری کنند. دوم این که فِرَاقِ گوناگون مسلمین سعی کنند خودشان را به یکدیگر نزدیک کنند و تفاهم ایجاد نمایند و مذاهب فقهی را باهم مقایسه و منطبق کنند. بسیاری از فتاوای فقها و علما هست که اگر مورد بحث فقهی عالمانه قرار بگیرد، ممکن است با مختصر تغییری، فتاوای دو مذهب به هم نزدیک شود. [۳]

وحدت یعنی ایستادگی متحدانه در برابر دشمن مشترک

امروز منطقه جغرافیایی مسلمانان، مهمترین مناطق عالم است. کشورهای آنها از لحاظ طبیعی، جزو ثروتمندترین کشورهای عالم است. امروز دروازه آسیا به اروپا، دروازه اروپا به آسیا و آفریقا، آفریقا به اروپا و آسیا، متعلق به مسلمانان است. این منطقه سوق الجیشی و سرزمینهای با برکتی که در اختیار مسلمانان است، امروز حامل و حاوی امکاناتی چون نفت و گاز و امثال اینهاست که بشر برای تمدن خود، به صورت روزمره به آن احتیاج دارد. یک میلیارد و چند صد میلیون نفر مسلمان هستند؛ یعنی بیش از یک پنجم مردم دنیا. این همه جمعیت، در چنین منطقه ای؛ آن هم با برافراشته شدن پرچم اسلام در قلب این منطقه - یعنی در ایران اسلامی که امروز قلب و مرکز اصلی دنیای اسلام است - چرا باید از این استفاده نشود؟ این، یک امکان بزرگ در اختیار مسلمانان است.

وقت آن رسیده است که دنیای اسلام به خود آید و اسلام را به عنوان صراط المستقیم الهی و راه نجات انتخاب کند و در آن، با استحکام قدم بردارد. وقت آن رسیده است که دنیای اسلام، اتحاد خود را حفظ کند و در مقابل دشمن مشترکی که همه گروههای اسلامی، آسیب آن دشمن را دیده اند - یعنی استکبار و صهیونیسم - به طور متحد بایستد، شعارهای واحدی بدهد، تبلیغ واحدی بکند و راه واحدی را بپیماید. ان شاء الله مورد تأیید پروردگار و مورد حمایت قوانین و سنن الهی هم خواهد بود و پیش خواهد رفت.

[۴]

وحدت مسلمین؛ مسأله استراتژیک

هدف از این کار آن است که با شعار وحدت مسلمین، که شعار درست و ضروری می هم است و من از قدیم این اعتقاد و تفکر را داشتم و دارم و آن را یک مسأله ای استراتژیک می دانم - یک مسأله ای تاکتیکی و مصلحتی هم نیست که حالا بگوییم مصلحت ما ایجاب می کند که با مسلمین غیر شیعه ارتباطات داشته باشیم - مسلمانان، بتدریج این اختلافات مذهبی و طایفه ای را کم کنند و از بین ببرند؛ چون در خدمت دشمنان

است. ما با این انگیزه‌ی صحیح، مسأله‌ی وحدت مسلمین را در جمهوری اسلامی، یک مسأله‌ی اساسی قرار داده‌ایم. امام بارها فرمودند، ارگانهای مختلف جمهوری اسلامی نیز بر این اساس برنامه‌ریزی و طراحی و تلاش کردند و ماها هم سخنرانی کردیم. [۵]

ب- خطرات و موانع پیش‌روی وحدت اسلامی

کج فهمی و بی‌اطلاعی؛ مانع اتحاد

انجام اسلامی در یک وجه، خود ناظر به همه‌ی دنیای اسلامی است باید با هم منسجم باشند؛ باید به یکدیگر کمک کنند؛ هم دولتهای اسلامی، هم ملتهای اسلامی. و دولتهای اسلامی در استفاده‌ی از ظرفیت ملتهای اسلامی برای ایجاد این وحدت بزرگ، می‌توانند سهم و نقش داشته باشند.

چیزهایی مانع از اتحاد می‌شود. عمده‌ی آنها بعضاً کج فهمی‌ها و بی‌اطلاعی‌هاست؛ از حال هم خبر نداریم؛ درباره‌ی هم توهمات می‌کنیم؛ درباره‌ی عقاید هم، درباره‌ی تفکرات یکدیگر دچار اشتباه می‌شویم؛ شیعه درباره‌ی سنی، سنی درباره‌ی شیعه؛ فلان ملت مسلمان درباره‌ی آن ملت دیگر، درباره‌ی همسایه‌اش؛ سوء تفاهم‌ها، که دشمنان هم بشدت بر این سوء تفاهم‌ها دامن می‌زنند. افرادی هم متأسفانه بر اثر همین سوء فهم، سوء تحلیل، ندیدن نقشه‌ی کلی دشمن، بازیچه‌ی این بازی دشمن قرار می‌گیرند و دشمن از آنها استفاده می‌کند. گاهی یک انگیزه‌ی خیلی کوچک، انسانی را وادار می‌کند حرفی بزند، موضعی بگیرد، کاری بکند که دشمن در نقشه‌ی کلی خود از آن حرف استفاده می‌کند و شکاف را بین برادران زیاد می‌کند. [۶]

عوامانه شدن اختلافات مذهبی؛ عامل درگیری و خشونت بین مسلمانان

اختلاف بین طرفداران دو عقیده بر اثر تعصبات، یک امری است که هست و طبیعی است، و مخصوص شیعه و سنی هم نیست. بین فریق شیعه، خودشان؛ بین فریق سنی، خودشان؛ در طول زمان از این اختلافات وجود داشته است. تاریخ را نگاه کنید، می‌بینید هم بین فرق فقهی و اصولی اهل تسنن - مثل اشاعره و معتزله، مثل حنابل و احناف و شافعیه و اینها - هم بین فرق مختلف شیعه، بین خودشان، اختلافاتی وجود داشته است. این اختلافات وقتی به سطوح پایین - مردم عامی - می‌رسد، به جاهای تند و خطرناکی هم می‌رسد؛ دست به گریبان می‌شوند. علما می‌نشینند با هم حرف می‌زنند و بحث می‌کنند؛ لیکن وقتی نوبت به کسانی رسید

که سلاح علمی ندارند، از سلاح احساسات و مشت و سلاح مادی استفاده می‌کنند که این خطرناک است. در دنیا این همیشه بوده؛ همیشه هم مؤمنین و خیرخواهان سعی می‌کردند که مانع بشوند؛ علما و زیدگان، تلاششان این بوده است که نگذارند سطوح غیرعلمی کارشان به درگیری برسد؛ لیکن از یک دوره‌ای به این طرف، یک عامل دیگری هم وارد ماجرا شد و آن «استعمار» بود. نمی‌خواهیم بگوییم اختلاف شیعه و سنی همیشه مربوط به استعمار بوده؛ نه، احساسات خودشان هم دخیل بوده؛ بعضی از جهالتها، بعضی از تعصبات، بعضی از احساسات، بعضی از کج‌فهمیها دخالت داشته؛ لیکن وقتی استعمار وارد شد، از این سلاح حداکثر استفاده را کرد.^[۷]

ج- پیشنهادات و راهکارهایی برای تحقق وحدت اسلامی

✿جستگان مبارزه‌ای با استعمار بر وحدت تکیه کرده‌اند

لذا شما می‌بینید برجستگان مبارزه‌ای با استعمار و استکبار، روی مسئله‌ای «وحدت امت اسلامی» تکیه‌ای مضاعف کرده‌اند. شما ببینید سیدجمال‌الدین اسدآبادی (رضوان‌الله تعالی‌علیه) معروف به افغانی و شاگرد او شیخ محمد عبده و دیگران و دیگران، و از علمای شیعه مرحوم شرف‌الدین عاملی و بزرگان دیگری، چه تلاشی کردند برای اینکه در مقابله‌ای با استعمار نگذارند این وسیله‌ای راحت در دست استعمار، به یک حربه‌ای علیه دنیای اسلام تبدیل شود. امام بزرگوار ما از اول بر قضیه‌ای وحدت اسلامی اصرار می‌کرد.^[۸]

✿وجود نبی مکرّم اسلام(ص)؛ بزرگترین مایه وحدت اسلامی

وجود نبی مکرّم اسلام(صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)، بزرگترین مایه‌ای وحدت در همه‌ای ادوار اسلامی بوده است و امروز هم می‌تواند باشد؛ چون اعتقاد آحاد مسلمانان به آن وجود اقدس بزرگوار، با عاطفه و عشق توأم است و لذا آن بزرگوار، مرکز و محور عواطف و عقاید همه‌ای مسلمانهاست و همین محوریت، یکی از موجبات انس دل‌های مسلمین و نزدیکی فرّق اسلامی با یکدیگر به حساب می‌آید. توصیه‌ای ما به همه‌ای مسلمانان عالم این است که روی ابعاد شخصیت پیامبر و زندگی و سیره و اخلاق آن حضرت و تعالیمی که از آن بزرگوار مأثور و منصوص است، کار زیادی بشود.^[۹]

مسأله غدیر؛ یکی از محورهای وحدت اسلامی

مسأله غدیر هم می‌تواند مایه وحدت باشد؛ همچنان که مرحوم آیة الله شهید مطهری مقاله‌ای با عنوان «الغدیر و وحدت اسلامی» دارد. او کتاب الغدیر را - که درباره مسائل مربوط به غدیر است - یکی از محورهای وحدت اسلامی می‌داند که درست هم هست. ممکن است به نظر عجیب بیاید، اما واقعیت مطلب همین است. خود مسأله غدیر، غیر از جنبه‌ای که شیعه آن را به عنوان اعتقاد قبول کرده است - یعنی حکومت منصوب امیرالمؤمنین علیه السلام از طرف پیامبر که در حدیث غدیر آشکار است - اصل مسأله ولایت هم مطرح شده است. این دیگر شیعه و سنی ندارد.

اگر امروز مسلمانان جهان و ملت‌های کشورهای اسلامی، شعار ولایت اسلامی سر دهند، بسیاری از راه‌های نرفته و گره‌های ناگشوده امت اسلامی باز خواهد شد و مشکلات کشورهای اسلامی به حل نزدیک خواهد گشت. [۱۰]

ارشاد گروه‌های تکفیری و آگاه‌سازی مردم؛ وظیفه‌ی علما

ما بایستی مردم خودمان را هشیار و بیدار کنیم و خودمان مراقب باشیم. آن کسانی که بدون فهم، فهم حقیقت، بدون تقوا، جمعیت عظیمی از مسلمانان را از دین خارج می‌دانند، خارج می‌کنند، تکفیر می‌کنند این گروه‌های تکفیری نادان - حقیقتاً مناسب‌ترین صفت برای اینها نادانی است، اگرچه در آنها خباثت هم هست، اما جهالت مهمترین خصوصیت اینهاست - اینها را بایستی ما تا آنجایی که می‌توانیم، ارشاد کنیم؛ مردم را از اینها بترسانیم که مردم ما «و لتصغی الیه افئدة الذین لایؤمنون بالآخرة و لیرضوه و لیقترفوا ما هم مقترفون» بعضی‌ها به خاطر ضعف ایمان، به خاطر ضعف معرفت، مجذوب این حرف‌های دشمنان می‌شوند. ما باید مراقبت کنیم. وظیفه‌ی علما، وظیفه‌ی سنگینی است. امروز وحدت دنیای اسلام، یک هدف اعلاست که اگر این وحدت حاصل شد، آن وقت دنیای اسلام حقیقتاً می‌تواند به عزت کامل و عمل به احکام اسلامی دست پیدا کند؛ می‌تواند این کار را هم بکند. هم دولت‌ها باید کمک کنند، هم ملت‌ها باید کمک کنند. [۱۱]

منشور وحدت اسلامی را تهیه کنید

علاج اصلی، داروی اصلی برای امروز دنیای اسلام، داروی «اتحاد» است؛ باید با هم متحد بشوند. علما و روشنفکران اسلام بنشینند و منشور وحدت اسلامی را تنظیم کنند؛ منشوری تهیه کنند تا فلان آدم کج فهم متعصب وابسته‌ای به این، یا فلان، یا آن فرقه‌ای اسلامی، نتواند آزادانه جماعت کثیری از مسلمانان را متهم به خروج از اسلام کند؛ تکفیر کند. تهیه‌ای منشور جزو کارهایی است که تاریخ، امروز از روشنفکران اسلامی و علمای اسلامی مطالبه می‌کند. اگر شما این کار را نکنید، نسلهای بعد از شما مؤاخذه خواهند کرد. می‌بینید دشمنی دشمنان را! می‌بینید تلاش آنها را برای نابود کردن هویت اسلامی و ایجاد اختلاف بین امت اسلامی! بنشینید علاج کنید؛ اصول را بر فروع ترجیح بدهید. در فروع ممکن است افراد یک مذهب هم با همدیگر اتحاد نظر نداشته باشند؛ مانعی ندارد. مشترکات بزرگی وجود دارد؛ گرد این محور - محور مشترکات - همه مجتمع شوند. مواظب توطئه‌ای دشمن باشند؛ مواظب بازی دشمن باشند. خواص، بین خودشان بحثهای مذهبی را نکنند، اما به مردم نکشاند؛ دلها را نسبت به یکدیگر چرکین نکنند؛ دشمنی‌ها را زیاد نکنند؛ چه بین فرقه‌های اسلامی، چه بین ملت‌های اسلامی، چه بین گروه‌های اسلامی در یک ملت. [۱۲]

🌟 نظرات فرق مختلف اسلامی را در مجموعه‌ای واحد جمع کنید

علمای اسلامی باید کوشش کنند. فقها و متکلمین و فلاسفه‌ای اسلامی بنشینند آراء را با یکدیگر تطبیق کنند و آنها را در مجموعه‌هایی جمع نمایند تا نظرات فرق مختلف اسلامی در مجموعه‌ای واحد و با نگاه مساعد به یکدیگر، در اختیار همه‌ای مسلمین قرار بگیرد. این، از جمله کارهای بسیار لازم و ضروری است. [۱۳]

[۱] - بیانات در دیدار شرکت کنندگان در همایش کنفرانس وحدت اسلامی ۱۳۸۵/۰۵/۳۰

[۲] - بیانات در دیدار شرکت کنندگان در همایش کنفرانس وحدت اسلامی ۱۳۸۵/۰۵/۳۰

[۳] - بیانات در دیدار میهمانان شرکت کننده در کنفرانس وحدت اسلامی ۱۳۶۸/۰۷/۲۴

[۴] - [بیانات در دیدار مهمانان کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۷۶/۰۵/۰۱](#)

[۵] - [بیانات در دیدار اعضای ستاد برگزاری کنفرانس جهانی اهل بیت\(ع\) ۱۳۶۹/۰۱/۲۶](#)

[۶] - [بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۶/۰۱/۱۷](#)

[۷] - [بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هم اندیشی علمای اهل تسنن و تشیع ۱۳۸۵/۱۰/۲۵](#)

[۸] - [بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هم اندیشی علمای اهل تسنن و تشیع ۱۳۸۵/۱۰/۲۵](#)

[۹] - [بیانات در دیدار میهمانان شرکت کننده در کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۶۸/۰۷/۲۴](#)

[۱۰] - [بیانات در اجتماع بزرگ زائران و مجاوران حضرت رضا \(ع\) ۱۳۷۹/۰۱/۰۶](#)

[۱۱] - [بیانات در دیدار شرکت کنندگان در هم اندیشی علمای اهل تسنن و تشیع ۱۳۸۵/۱۰/۲۵](#)

[۱۲] - [بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۱۳۸۶/۰۱/۱۷](#)

[۱۳] - [بیانات در دیدار میهمانان شرکت کننده در کنفرانس وحدت اسلامی، ۱۳۶۸/۰۷/۲۴](#)